

Forslag til folketingsbeslutning om bekæmpelse af forurening.

Fremsat den 31. oktober 1969 af *Kampmann, Camre, Ove Hansen, Holst, Egon Jensen, Otto Mørch, Helge Nielsen og Chr. Thomsen.*

Med henblik på at værne vor luft, vand og jord, dyr og mennesker mod den stigende forurening samt nedbringe overflødig støj opfordrer folketinget regeringen til:

1. at foretage en omlægning af central-administrationen med henblik på en bedre administrativ koordinering af de mange beslægtede forureningsproblemer samt i overensstemmelse med kommunalreformen at effektivisere den lokale administration af sundhedsforskrifter for at sikre en bedre overholdelse af givne forskrifter blandt andet ved at oprette amtssundhedskommissioner. Endvidere at gennemføre ensartede, landsomfattende regler til afløsning af de lokale sundhedsvedtægter, og udforme reglerne således, at det i højere grad end i de gældende sundhedsvedtægter præciseres, hvornår indgreb skal finde sted i stedet for at overlade afgørelsen til et ret frit lokalt skøn.

2. at fremsætte lovforslag om oprettelsen af et centralt forsknings- og informationsinstitut for forureningsproblemer af enhver art.

3. Foranstaltninger mod luftforurening.

a. at gennemføre regler, der forbyder anvendelse af brændselolie med mere end 1 pct. svovlindhold, og gennemføre regler om anvendelsen af askefiltre for at nedbringe indholdet af faste bestanddele i røgen fra industri og forbrændingsanstalters skorstene.

b. at gøre anvendelsen af udblæsningsgasefterbrændere eller lignende anordninger obligatoriske på alle nyindregistrerede biler og inden for en kort tidsfrist også obligatorisk for allerede indregistrerede biler.

c. at gennemføre regler om en reduktion af blyethyltilsætning i højoktan-benzin.

4. Foranstaltninger mod vandforurening.

a. at gennemføre regler, der sikrer regelmæssig, hyppig kontrol af vandforekomster, herunder analyse af forureningsgrad m.v. ved vandløb, søer og strande.

b. at gennemføre ensartede, strengere krav til rensning af spildevand såvel ved biologiske som kemiske rensningsanlæg.

c. at gennemføre regler mod anvendelsen af sulfovaskemidler med indhold af ikke nedbrydelige detergenter (afspændingsmidler) samt en gradvis nedsættelse af fosfatindholdet.

d. at gennemføre regler til effektiv sikring mod forurening fra nedgravede olietanke eller andre beholdere til skadelige eller giftige stoffer.

e. at gennemføre skærpede regler mod forurening af grundvand og om afledning af spildevand.

5. Foranstaltninger mod unødigt støj.

a. at sikre, at ethvert anlæg, der medfører støjgener, f. eks. motorveje og lufthavne, ledsages af dispositionsplaner for anvendelsen af de tilstødende arealer, der støjbelastes, og at der ved udlægning af industriområder tages hensyn til en eventuel støjbelastning af tilstødende arealer.

b. at fremsætte forslag til ændring af arbejderbeskyttelsesloven, således at der pålægges arbejdsgiverne en skærpet pligt til at træffe foranstaltninger til at reducere støjen i industrivirksomheder.

c. at gennemføre skærpede regler mod unødigt støj, f. eks. fra knallerter, motorcykler, motorbåde og både med påhængsmotor, herunder især at sikre, at boligområder og rekreative områder i videst muligt omfang holdes fri for støj, f. eks. gennem forbud

mod højttalere, transportable radioer og elektrisk forstærkede musikinstrumenter.

6. Andre beskyttelsesforanstaltninger.

a. at gennemføre regler om kvantitativ kontrol med anvendelsen af svært nedbrydelige biocider, hormonpræparater og lignende.

b. at gennemføre regler om anmeldelsespligt for importører, hvis importerede varer

er sprøjtet med biocider, fungicider, konserveringsmidler m.v. samt foreskrive en deklaraationspligt på emballagen herom.

c. at gennemføre ensartede regler om renholdelse af de frigivne strande og skove.

d. at tage spørgsmålet om anvendelsen af engangsemballager op til overvejelse med henblik på at begrænse den omsiggribende forurening af naturen af sådanne emballager.

Bemærkninger til forslaget.

Spørgsmålet om forurening af naturen har altid eksisteret. Så længe der har levet mennesker, har de også grebet ind i naturens rytme, og de har efterladt rester, som har forstyrret den uberørte natur.

Med den stærkt øgede befolkningstæthed har problemet fået større betydning, og som følge af den tekniske udvikling er det blevet et problem af uomgængelige dimensioner. Det er fra alle sider erkendt, at forureningsproblemet, der i sit nuværende omfang er en konsekvens af industrialiseringen og den tekniske udvikling, som har skabt vor stigende velstand, må betragtes som en omkostning ved denne velstandsstigning, som derfor må dækkes ind, inden vi beregner vor velstandsstigning.

Det er værd at understrege, at man langt tilbage begyndte at gribe ind over for dette problem, og at der derfor i dag findes mange regler, der regulerer omfanget af den tilladelige forurening, men med den eksplosive udvikling, problemet har fået i de seneste år, må man nok samtidig erkende, at reglerne ikke er fulgt med udviklingen, og at man ikke i tilstrækkeligt omfang har medregnet den omkostning, som bekæmpelsen af forureningen er. Derfor står vi nu i den situation, at en yderligere skærpelse af reglerne er nødvendig med den deraf følgende omkostning, hvis vi ikke midt i vor velstand totalt skal ødelægge naturen og forårsage uheldelige skader på mange mennesker.

Ad pkt. 1.

De bestående regler.

Vi har allerede mange lovbestemmelser og administrative forskrifter, som giver mulighed for at gribe ind over for forurening af nær sagt enhver art, men disse regler er ikke moderniseret i overensstemmelse med den tekniske udvikling. Dette skyldes bl. a., at vi på en række punkter ikke har den fornødne viden og det fornødne personale til at skabe reglerne og sikre deres overholdelse.

Hertil kommer en række andre problemer:

a. Reglerne er ikke tilstrækkeligt koordinerede.

Udviklingen har medført, at man har grebet ind over for konkrete forureningsproblemer, efterhånden som de er opstået. Dette har betydet, at det ministerium, som på dagældende tidspunkt var nærmest til at gribe ind, har givet de fornødne regler og administreret deres overholdelse. Derfor er reglerne aldrig taget op til samlet overvejelse og koordinering. Endvidere administreres de af talrige forskellige centrale og lokale myndigheder, som sjældent har det fornødne samarbejde og kendskab til hinandens problemer. Derfor bliver indsatsen spredt og tilfældig.

b. Det administrative system er uhensigtsmæssigt.

Som allerede beskrevet er det administrative system, der har ansvaret for de allerede eksisterende reglers overholdelse, meget forældet — ofte kan det kun forklares ud fra historiske forudsætninger. Her kan blot nævnes administrationen af vandindvindingsloven og vandløbsloven, hvor man, selv om man lige har vedtaget nye — og bedre — regler, næppe helt har tilpasset det administrative system til nutidens problematik. Endvidere kan nævnes de problemer, som er opstået som følge af en uhensigtsmæssig administrativ inddeling — ikke mindst at der ikke har eksisteret en fælles myndighed for land og by.

Heller ikke på det centrale administrationsområde er den foretagne opdeling af opgaverne hensigtsmæssig. Af historiske grunde er nærtbeslægtede opgaver spredt på mange ministerier og direktorater.

c. De gældende regler overholdes ikke.

Som følge af den således beskrevne administrative forvirring er resultatet blevet, at mange af de regler,

der rent faktisk eksisterer, ikke bliver overholdt, eller at de muligheder, lovgivningen giver, ikke udnyttes.

På det lokale plan har udviklingen i høj grad været præget af, at de lokale myndigheder ikke har haft den fornødne ekspertise til deres bistand. Problemerne er blevet stadig mere komplicerede, men man har ikke — og måske heller ikke med den eksisterende administrative inddeling kunnet drage — draget konsekvenserne af denne udvikling ved at udbygge den tekniske stab, især for sundhedskommissionerne.

Hertil kommer, at det ikke kan udelukkes, at sundhedskommissionerne har været betænkelige ved at gribe ind over for større virksomheder, fordi kommunen havde interesse i at bevare virksomheden indenfor dens grænser, og den blot kunne true med at flytte til en anden kommune, hvor reglerne ikke var så strenge, eller hvor de ikke blev overholdt.

De eksisterende regler må moderniseres, samordnes og overholdes.

Mange af de eksisterende regler er fastsat i lokale vedtægter, som kan variere fra kommune til kommune. Dette er ikke længere acceptabelt. På en række andre områder, f. eks. bygningslovgivningen, er man gået over til at give landsdækkende regler. En tilsvarende udvikling må komme på dette område, således at de lokale vedtægter i det væsentligste forsvinder.

Endvidere er indgrebene på en række områder baseret på et ret frit skøn hos de pågældende myndigheder. Det må afløses af bestemmelser, der angiver den maksimalt tilladelige grænse for forurening, støj m. m., således at det lokale skøn begrænses, jfr. nærmere herom nedenfor.

Samtidig må administrationen af dette område omlægges, således at man sikrer en koordination af såvel eksisterende som nye regler og skaber mulighed for tilrettelæggelse af en hensigtsmæssig og effektiv administration.

På det lokale plan må administrationen formentlig fortsat bygge på de kommunale sundhedskommissioner, hvor det med den ændrede kommuninddeling skulle være muligt at knytte noget mere sagkyndig bistand til dem.

Imidlertid er det helt klart, at administrationen ikke alene kan klares på det lokale plan. Udviklingen stiller krav om en stadig stigende sagkundskab. Derfor må der på det amtskommunale plan opbygges amtssundhedskommissioner, hvortil man knytter den fornødne sagkundskab. Deres hovedopgave vil være at bistå de lokale sundhedskommissioner og kontrollere deres arbejde for derved at sikre over-

holdelsen af givne regler. De eksisterende og eventuelt nye laboratoriefaciliteter må knyttes til disse amtssundhedskommissioner. Endvidere må forholdet til andre lokale administrationer tages op.

Her skal blot nævnes fabrikinspektører og fiskerikontrollen.

Endelig bør spørgsmålet om vandindvindingslovens og vandløbslovens administration tages op til overvejelse med henblik på at sikre den bedst mulige koordination af arbejdet med den øvrige sundheds- og planlægningsadministration.

I forsættelse af de tanker, regeringen har med oprettelsen af et Forureningsråd, bør der gennemføres en koordination og samling af administrationen af beslægtede forureningsproblemer på det centrale plan. Disse funktioner må samles i et direktorat, som sorterer under et ministerium, der i øvrigt beskæftiger sig med beslægtede problemer. Det bør understreges, at dette ikke betyder ansættelse af et nyt personale, men åbner mulighed for en bedre udnyttelse af det allerede ansatte.

Ad pkt. 2.

En effektiv miljøpolitik er en meget omfattende opgave på lang sigt, og mange af dens problemer kræver endnu en betydelig forskningsindsats. Desto vigtigere er det at fastholde den interesse, som den offentlige mening i dag viser for disse spørgsmål, og det kan ikke ske bedre end ved straks fra starten at sørge for forbedringer, offentligheden længe og med rette har krævet. Mange af sådanne forbedringer kræver kun aktiv beslutsomhed, mens de økonomiske konsekvenser vil holde sig inden for beskedne og overskuelige grænser.

Ud fra disse betragtninger har socialdemokratiet i de følgende punkter stillet en række forslag til foranstaltninger, som kan gennemføres straks.

Også på disse områder er vor viden omgivet med en betydelig usikkerhed. På en række områder må vi erkende, at vor viden ikke i dag er tilstrækkelig til at give de fornødne regler. Vi kender problemets eksistens, men må erkende, at vor viden ikke er tilstrækkelig stor til at fastlægge de mest hensigtsmæssige regler. Dette kan enten skyldes, at vi ikke har kendskab til eksisterende forskningsresultater fra udlandet, eller at forskningen på det pågældende område ikke er tilstrækkeligt udviklet. Der må derfor oprettes et centralt forsknings- og informationsinstitut til at råde bod på denne mangel på viden. Det må stærkt understreges, at der ikke behøver at blive tale om en stor institution.

Dets to hovedopgaver skal være:

1. at koordinere den igangværende spredte forskning inden for problemer, der har betydning for be-

kæmpelsen af samfundsforureningen, og formulere forskningsopgaver for allerede bestående institutioner, samt tilvejebringe midler til finansieringen af sådanne forskningsopgaver. Derimod bliver der næppe behov for, at der direkte skal tages egentlige forskningsprojekter op ved selve institutionen.

2. at samle allerede eksisterende forskningsresultater her og i udlandet og sikre, at denne viden kanaliseres til de rette instanser. Endvidere må det herved sikres, at vi ikke her i landet starter forskningsprojekter, som enten allerede er gennemført eller i gang i udlandet. Der vil herved kunne spares betydelige midler, og den meget begrænsede personalemæssige kapacitet på dette område vil kunne blive udnyttet bedst muligt. Endvidere må institutionen have til opgave over for de ansvarlige myndigheder at gøre opmærksom på de uddannelsesmæssige krav, den nye problematik stiller.

Instituttet må endvidere påtage sig ansvaret for en mere omfattende oplysningskampagne vedrørende forureningsproblemer, som kan skabe baggrunden og forståelsen for de nødvendige indgreb. Endvidere må instituttet arbejde for, at disse problemer på en relevant måde integreres i uddannelserne helt fra undervisning i folkeskolen og til etablering af de nødvendige nye tekniske uddannelser, hvorved der kan uddannes et personale, som kan varetage de mange nye opgaver fremover.

Instituttet må knyttes nær til direktoratet og ministeriet, således at man kan være sikker på, at ny viden og nye forskningsresultater hurtigst muligt kan blive udnyttet enten i form af tilvejebringelsen af nye regler på en række områder, hvor vi ikke i dag har den fornødne viden, eller til modernisering af allerede eksisterende regler.

Ad pkt. 3.

Disse forslag, som uden større vanskelighed kan gennemføres straks, sigter mod at nedbringe luftforureningen.

I Sverige har man indført regler om svovlindholdet i brændselolie. I Stockholm indførte man i oktober 1968 regler om et maksimum af svovlindhold på 1 pct. og i det øvrige land på 2,5 pct. På trods af en streng vinter med et større brændselsforbrug end året før faldt luftens svovlprocent i Stockholm med 30 pct.

Punkt b og c retter sig mod forureningen fra biler. Udgiften ved udblæsningsgasforbrændere er meget beskedent. Det kan i denne forbindelse oplyses, at nyere biler, bestemt for eksport til USA, er forsynet med motorer, der forurener væsentligt mindre end andre motorer.

I Sverige har man også nedsat den tilladte blyethyltilsætning til højoktanbenzin med 10 pct. En sådan gradvis nedsættelse kan også gennemføres her i landet og vil tilskynde producenter til overgang til ikke giftige tilsætningsstoffer.

I denne forbindelse bør det overvejes, om der kan gennemføres regler om rigtig indstilling af motorer og regelmæssig rensning samt eventuelt et forbud mod at lade motorer gå i tomgang ud over en meget kort tid.

Ad pkt. 4.

Disse forslag retter sig især mod vandforurening og stiller forslag om skærpede krav om rensning af spildevand.

Spørgsmålet om kontrol med vandforsyningen er et vanskeligt problem i Danmark, fordi der eksisterer et meget stort antal private vandværker ved siden af de offentlige. Da man næppe kan gennemføre en egentlig og omfattende centralisering af vandforsyningen foreløbig, må man i stedet udbygge kontrollen med disse vandværker.

Forslagene vedrørende vandforsyningen og spildevandsafledningen må ses i sammenhæng med det tidligere omtalte forslag om, at lovgivningen vedrørende vandforsyning og spildevand igen må tages op til revision. Selvom der netop er gennemført visse forbedringer i disse love, der byggede på kommissionsarbejder, erkendes det vist fra alle sider, at nye foranstaltninger er nødvendige.

Også kravene til kemisk og biologisk rensning må skærpes. Først og fremmest ved en udbygning af rensningsanlæg, men også kravene til kvaliteten af den rensning, der gennemføres, må skærpes. Det kan f. eks. nævnes, at 1 g fosfat skaber vækstmuligheder for 90 g alger, men at denne fosfat kan fjernes ved forholdsvis enkle foranstaltninger. Især svenskerne er langt fremme på disse områder.

Da det må forudses, at udgiften for kommunerne ved udbygningen af de udvendige rensningsanlæg vil være meget betydelig, må det være rimeligt, at staten ved udlån til disse formål kan fremskynde byggeriet af rensningsanlæg.

I andre lande har man gennemført forbud mod vaskemidler med for højt fosfat-indhold, og biologisk uskadelige vaskemidler kan f. eks. købes i Sverige. En udvikling i den rigtige retning kunne fremmes, hvis offentlige institutioner stillede krav om leverancer af sådanne vaskemidler.

Spørgsmålet om olietanke er for flere år siden taget op i indenrigsministeriets korrosionsudvalg, og det må derfor være på tide, at de nødvendige regler gennemføres. Udvalget har indsamlet det fornødne materiale til disse regler gennemførelse.

Ad pkt. 5.

Disse forslag vedrører indgreb og forebyggelse af overflødig støj. Dette er et meget vanskeligt område, fordi folk vænner sig *psykologisk* set til støj. Men dette ophæver ikke støjbelastningens *fysiologiske* skadevirkninger. Et forsøg fornylig i et amerikansk tekstilforetagende med støjdæmpning gav i enkelte værksteder en produktionsstigning på 12 pct., et godt indirekte bevis for støjbelastningens negative effekt.

Den manglende koordination af vej- og byplanlægning koster samfundet enorme beløb, som er helt unødvendige. Støjplagede arealer mister en del af deres værdi. En aftrapning af støjzoner fra motorveje over mindre og mindre støjende industriområder og til slut den således støjafskærmede beboelseszone har så selvindlysende fordele, at den skulle blive obligatorisk for al vej- og byplanlægning.

Endvidere foreslås det at dele f. eks. offentlige badestrande i en støjfri zone — og en anden, hvor mere støjglade har en rimelig frihed. I dag kan en almindelig transistorradio forstyrre freden for alle, der søger rekreation i en omkreds af op til 60 m. Der bør gives regler for den afstand fra stranden, hvor motorbåde og både med påhængsmotor må sejle frem og tilbage foran badestranden. Både med motorer over 3 hk bør kendetegnes med synligt nummer.

Ad pkt. 6.

I stadigt stigende omfang anvendes tilsætningsstoffer og farvestoffer i den moderne levnedsmiddelindustri, uden at der i dag føres en tilfredsstillende kontrol med, hvilke stoffer der tilsættes. De her stillede forslag sigter mod, på linje med hvad der kendes i andre lande, at skærpe kontrollen med sådanne midlers anvendelse og sikre forbrugerne oplysning ved at stille skærpede krav om deklaration på emballagerne.

Disse forslag tager sigte på at sikre den frie natur mod en stadig øget tilsvinning, ikke mindst af engangsemballager. Det bliver nødvendigt at gennemføre regler, der pålægger de offentlige myndigheder ansvaret for denne renholdelse. Visse bestemmelser findes i den nye naturfredningslov, men en udbygning af disse bestemmelser synes påkrævet, herunder

f. eks. forpligtelse for kommunerne til at etablere offentlige, frie lossepladser.

Dækning af omkostningerne ved bekæmpelsen af forurening.

En række af de foreslåede foranstaltninger er ikke forbundet med særlige omkostninger og kan derfor uden videre gennemføres. I andre tilfælde vil der være ret betydelige omkostninger forbundet ved bekæmpelsen af forurening. Det principielle udgangspunkt må være, at skadelige foranstaltninger direkte forbydes eller reguleres gennem regler, men i visse tilfælde kan dette være vanskeligt, hvorfor man kan søge at dreje udviklingen i den rigtige retning gennem økonomiske incitamentter.

Omkostninger ved bekæmpelsen af forureningen og retableringen af allerede forurenede områder er meget betydelige, men udenlandske beregninger viser, at det også er meget kostbart ikke at foretage sig noget. Det må derfor tillægges den allerstørste betydning, hvordan disse omkostninger skal dækkes. I de tilfælde, hvor direkte forbud ikke kan gennemføres, kan det være naturligt at gennemføre en afgift på forureningen. En sådan afgift har nemlig den store fordel, at den i sig selv kan medvirke til at bekæmpe forureningen. Hvis det bliver forbundet med forøgede udgifter at forurene eller støje, vil dette i sig selv være et incitament til at begrænse dette. Der må derfor fastsættes visse grænser for forureningstilladighed eller tilladelig støj, og en overskridelse af disse grænser bør afgiftsbelægges.

Gennemføres en sådan ordning, vil det af hensyn til industriens konkurrenceevne være nødvendigt at refundere disse afgifter ved eksport, så længe industrien i udlandet ikke er pålagt tilsvarende omkostninger.

Endvidere kan man gennem en bevidst afgiftspolitik føre udviklingen ind på veje, som fører til en mindre forurening, f. eks. fremme anvendelse af biler, der ikke forurener, gennem afgiftslettelser, eller pålægge motorcykler eller knallerter, der støjer ud over det teknisk uundgåelige, en ekstra afgift.

Endvidere kan man gennemføre særlige afskrivningsregler for industriens udgifter til dækning af foranstaltninger til nedbringelse af forurening.